

TEMETTUAT SAYIMLARI VE BU SAYIMLARI DÜZENLEYEN NİZAMNAME ÖRNEKLERİ

*Yard. Doç. Dr. Nuri ADIYEKE**

Osmanlı Devleti'nin kurulmasından, tanzimata kadar devletin topraklarına kattığı yerler arazisi ve nüfusu ile birlikte yazılırdı'. Fakat bu yazımlarda esas amaç, toprak ürünlerinden gelir almak olduğu için, bu yazımlarda nüfusla ilgili ayrıntılar yoktur. Ne var ki Osmanlı üretim birimi, *toprak-çiftlik-aile* bütünü düşünülürse, bu yazım defterlerinde toprak ile üzerindeki üretici ve görevli insan sayısı arasında bir orantı olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla tanzimat öncesine ait bu *toprak-üretim* temel alınan sayımlardan farklı yöntemlerle nüfus tespiti yapmak mümkündür. Nitekim adigeçen tahrir defterleri nüfus tespitleri için kullanılmıştır.

XIX. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu için reformlar dönemidir. Bu çerçevede maliyede de önemli değişiklikler yapılmıştır. Vergi sistemi büyük ölçüde değiştirilmiştir. İltizam sistemi kaldırılmış, cizye, aşar gibi birkaç verginin dışında kalan bütün vergiler kaldırılarak, "*her kesin mutasarrıf olduğu emlak ve arazi-i mevcudesinin menafii ve temettuat-ı hasılasına ve kar ve ticaret ve iktidarına ve'l-hasıl hal ve tahammüllerinin derecesine göre virgü namıyla*"² bir vergi alınması kararlaştırıldı. Ayrıca tayin olunacak verginin vaktinde ödenmesi ve bu konuda muhalefet edenlerin

* Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

1. Abdurrahman Vefik, **Tekalif Kavaidi**, c. II, Dersaadet, 1300, s. 387. Bu yazımlar hakkında geniş bir literatür mevcuttur.

2. Sülemyan Sudi, **Defter-i Muktesid**, c. I, İstanbul, 1307, s. 78.

hapis ile cezalandırılması kararlaştırıldı³. Bu verginin tespit edilmesi için öncelikle gelir oluşturabilecek bütün ekonomik kaynakların tespit edilmesi -yazılması- düşünöldü. Bu çerçevede 1838 yazında, Anadolu'da ve Rumeli'de bütün kazaların yazımı kararlaştırıldı ve acilen örnekleme babında Rumeli'de Gelibolu, Anadolu'da Hüdavendigar (Bursa) sancaklarının yazımına başlandı⁴. Fakat bu tahrir işi ilk ağızda bu noktadan ileriye gidemedi.

Tanzimatın ilanından sonra merkezden devlet memuru olarak görevlendirilen muhassılların en önemli işi, vergi tarhı, dağıtımı ve tahsili idi. Bunun için de bu görevlilerin en ivedi görevleri "*hemen tahrir-i emlak ve nüfusa başlamaları*"⁵ idi. Amaca yönelik olarak sekiz maddelik bir talimatname hazırlanmış ve tabhane-yi amirede bastırılarak muhassılların ellerine verilmiştir. Bu nizamnamede muhassılların, görev alanlarındaki devlet varidatının kontrolü ve tespit edilmesi (m.1), vergilerin düzenlenmesi ve toplanması (m. 5,7,8), devlet memurlarının yollukları (m.6) konuları vardı. Muhassılların, buldukları kazalarda işlerlikli birer meclis oluşturmaları (m. 2,3) da gerekiyordu. Nizamnamenin dördüncü bendi doğrudan "*tahrir-i nüfus ve tahrir-i emlakın*" ile ilgili idi. Buna göre mahallerinde herkes isim ve şöhretiyle yazılarak, ne kadar emlak ve arazisi olduğu ve hayvanları yazılacaktı. Ayrıca tüccar ve esnaf olanların bir yıllık tahminen ne kadar temettuatı olacağı tahkik edilerek deftere kaydedilecektir. Yazımlarda herkese eşit davranılacak ve her kes vereceği vergiyi bilecektir⁶.

Yazımlarda muhassıllara, defter nazırlarının, mukayyidlerin ve meclis üyelerinin de yardım etmesi gerekmektedir. Yazımlara ayrıca kadıların da yardım etmeleri gerekiyordu⁷. 1842 yılında muhassılların görevlerine son verilmesinden sonra da maliye ve diğer

3. Gurre-yi Rebiü'l-evvel 1256 (3 Mayıs 1840) tarihli matbu **Suret-i Hatt-ı Hümayun**, İstanbul Belediye Kütüphanesi, no. **K. 17811**.

4. Reşat Kaynar, **Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat**, Ankara, 1985, s. 225.

5. Kaynar, **a.g.e.**, s. 226.

6. Kaynar, **a.g.e.**, s. 241. Nizamnamenin yorumu için ayrıca bakınız. Süleyman Sudi **a.g.e.**, c.I, s. 79 vd.

7. bkz. 1 numaralı Nizamname.

mülkiye görevlilerinin yazım işlerindeki sorumlulukları devam etmiştir.

Anlaşıldığına göre XIX. yüzyıl başlarında iki ayrı tür yazım planlanmış ve her ikisi de uygulanmıştır. Bunlardan ilki nüfus tahrirleridir. 1830-1831 tarihinden itibaren başlanan bu yazımlarda sadece erkek nüfus yazılmıştır⁸. Nüfus sayımlarının, mal-mülk sayımlarının yanısıra tanzimat döneminde de ayrıca devam ettiğini görüyoruz. Bu çerçevede nüfus defterleri ve altı aylık yoklama defterleri düzenlenmiştir.

İkinci tür yazımlar ise temettuat yazımlarıdır. Tapu tahrir geleneğinin bir devamı olarak bu gelir defterleri aynı zamanda birer nüfus defteri gibi de düşünülmüştür. Nitekim, bu defterlerde "*biraz tımar tevcih kayıtlarını hatırlatır biçimde*"⁹ insanların tarifleri de yapılmıştır. XIX. yüzyıla ait nüfus defterlerinde aile reisinin bir fotoğrafı çizilmektedir. "*Uzun boylu kara sakallı açık alınlı şaşı gözlü*" gibi. Temettuat nizamnamelerinde de bu tanımlamaların yazım sırasında yapılması istenilmiştir. Kimi yerlerde bu isteme uygun davranılarak temettuat defterlerinde bu tür bir yazım yapılmıştır¹⁰. Kimi zaman bu kurala hiç bir şekilde uyulmamıştır. Örneğin Milas'a ait defterlerin hiç birinde böyle bir tanımlama yapılmamıştır. İncelenilen nizamnamelerde de bu sayımların nüfus sayımlarıyla birlikte düşünüldüğü görülmektedir. 1 numaralı Temettuat Nizamnamesi'nin başlığı *Emlak ve Nüfus Tahrirlerinin Talimatnamesi* dir. *Tanzimat-ı Hayriye Usulünce Emlak Tahriri Usulü* başlıklı nizamnamenin içinde nüfus tahriri başlığı vardır. Bu çer-

8. 1831 tarihli nüfus sayımı için: **Memalik-i Mahrusa-yı Şahanede 1247 Senesinde Mecud Olan Nüfus Defteri**, (Derleyen: Said Muhib Efendi) İ.Ü. Kütüphanesi yazma no 886. Bu tahrir Enver Ziya Karal tarafından yeni yazıya aktarılarak basılmıştır. **Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831**, Ankara, 1943,

9. Mübahat Kütikoğlu, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri", **Belleten**, c. LIX, sayı 225, (Ankara 1995), s. 398.

10. Kütikoğlu sadece 1256 tarihli defterlerde bu kurala uyulduğunu söylemektedir. a.g.m., s. 398. Müzeyyen Gazez 1261 tarihli Bergama defterlerinde bu kurala uyulduğunu belirtiyor. Müzeyyen Gazez, "Hicri 1260-1261 (1844-1845) Tarihli Bergama Temettuat Defterlerine Göre "Bergama'nın 19. Y.Y. Ortalarında" Durumu", **Bergama Yakın Tarihi, (Bildiriler-Tartışmalar)**, 9 Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Basım yeri ve yılı yok), s. 71.

çevrede temettuat defterleri incelendiği zaman bu defterlerin uygulamada da nüfus defterlerindeki özellikleri gösterdiği görülür.

1844 yılında yapılan bu sayımların yazıldığı defterler incelenemediği için eski tarihli araştırmalarda bu sayımların askeri amaçla yapıldığı¹¹, veya bunların nüfus sayımları olduğu¹² düşünülmüştür. Kanımızca temettuat defterleri sadece bir mal-mülk ve gelir yazımı defterleri değildir. Görüleceği gibi, geniş anlamda ekonomik zenginliğin -atıf durumlarda olanlar dahil- tümünün tespitidir.

I. TEMETTUAT DEFTERLERİ

1. Yazımların Amacı

Temettuat yazımının birinci amacı ekonomik düzenlemelerin yapılmasıdır. Yukarıda belirtildiği gibi, tanzimat reformlarının temelini oluşturan mali düzenlemelerin yapılabilmesi için, ekonomik potansiyelin tam olarak bilinmesi gereklidir. Bu çerçevede ilk adımda yeni vergi düzenlemesini sistemleştirecek olan bu yazımlar uzun dönemde diğer mali reformlar için de veri oluşturmuşlardır.

Mali düzenlemelerin başında vergi reformu gelmektedir. Tanzimat öncesindeki onlarca kalemlik vergi kaldırılarak, "*herkesin kazancıyla mütenasib olarak temettü vergisi*"¹³ oluşturuldu. Aslında temettü vergisinin esası, II. Mahmut zamanında oluşturulmuştur. Esnafın sattığı yiyecek, giyecek vs. üzerinden değişik isimlerde ve değişik tarifelerle alınan vergilerden olun ihtisap resmi, tanzimattan sonra satış tutarı yerine kazanç üzerinden alınan vergiye dönüştü¹⁴. Bu çerçevede "*...şehirlerde ve kasabalarda bulunan emlak yazılıp*

11. Vedat Eldem, **Osmanlı İmparatorluğu'nun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik**, Ankara, 1994, s. 11.

12. Halime Doğru, "Osmanlı Devletinde Toprak Yazımından Nüfus Yazımına Geçiş ve Bir Nüfus Yoklama Defteri Örneği", **Anadolu Üniversitesi, Fen-Edebiyat fakültesi Dergisi**, c. I, sayı 2, (Eskişehir 1989), s. 249. Belgelerdeki söylem böyle bir izlenimi uyandırmaktadır. 1260 yılında temettuat sayımlarıyla birlikte ayrıca cizve defterlerinin de düzenlendiği anlaşılmaktadır. **B.O.A. Cevdet Dahiliye, no. 12859**. (12 Haziran 1844).

13. Abdurrahman Vefik, **a.g.e.**, s. 163.

14. Eldem, **a.g.e.**, s. 178.

tacirlerin tahmin edilen karları sınıflandırılarak yazılıp ayrı ayrı vergilere bağlandı"¹⁵. Fakat esnafdan ihtisab vergisinin kaldırılıp temettu vergisinin konması başka sorunları da doğurdu.

1255 (M. 1839) tarihli bu düzenlemeler ile terk vergi esası 1275 (M. 1856-60?) tarihine kadar an cemaatin toplanmış, bu tarihten itibaren ayrı ayrı toplanmaya başlanmıştır¹⁶. Yazım defterleri incelendiğinde, defterin son sayfasında vergi ünitesinin -mahalle veya köy- genel gelir toplamı ve ödenmesi gereken vergi miktarı toplu olarak verilmiştir. Eğer bir önceki yıl vergi mükellefi olup da çocuğu olmayan bir kişi ölmüş ise onun vergisi "*bila veledfevt olanlar*" ibaresi yazılarak genel toplamdan düşülmektedir.

Yazımlara kaynağı belli olan veya belli olmayan tüm gelirler yazılıyordu. Çiftçi, esnaf, tüccar, nakliyeci, ırgat vs. tüm sektörler gelirleriyle kaydediliyordu. Gayrı menkul kira gelirlerinin yanısıra kaynağı belli olmayan gelirler de *zuhurlar temettuatı* gibi adlarla defterlere yazılıyordu. Böylece "beyana dayanmamakla birlikte tahrire dayanan bir gelir vergisine geçilmiş oluyordu."¹⁷ Bu sebeple olsa gerek bu yazımların adı da *temettuat* -kar, kazanç- yazımları olarak kaydedilmiştir.

Hesaplanan temettü gayrı safi olarak hesaplanmıştır. Tohum masrafı, icar masrafı, çeşitli atelye ve değirmenlerin tamir ve onarım masrafları vergiden indirilmemiştir. Çeşitli masrafların tenzili maddesinin ilk bakışta akılcı görünmesine rağmen "*gerçek geliri bulalım derken ahalinin mazbut olan mizac ve tavırlarınan bozulacağı*" ve ahalice dedikodulara sebep olacağı için kesinlikle bu kurala uyulması istenilmiştir¹⁸. Nitekim 3 numaralı nizamnamede de gelirin gayrı safi yazılmasına dair hükümler vardır.

15. Mustafa Nuri Paşa, *Netayic ül-Vukuat*, c. III-IV, (Yay. Haz. Neşet Çağatay), Ankara, 1987, s. 291.

16. Bu yirmi yıllık süre içinde vergi tarhi ve tevzii konusu için bkz. S. Sudi, *a.g.e.*, c.I. s. 91, 92.

17. Abdüllatif Şener, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*, İstanbul, 1990, s. 108.

18. *B.A.O., A. MKT. 26/42*. (30 Temmuz 1845). Bu belgede 3 numaralı nizamnameye gönderme yapılmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi yazımlarda ekonomik potansiyelin tam tespit edilmesi gibi bir amaç güdüldüğü için vergi dışı potansiyel de defterlere kaydedilmiştir. Vergi dışı potansiyel iki grupta incelenebilir. İlk olarak demirbaş niteliğindeki hayvanlardır. Örneğin, oduncuların katırları, eşekleri vergi dışıdır. Fakat bunlar şerh edilerek defterlere yazılır. Binek hayvanı olarak kullanılan eşek, katır, at gibi hayvanlar ve köylünün öküzü ve sığırı da vergi dışı oldukları halde defterlere titizlikle yazılmışlardır. Katır ve eşek ile nakliyatçılık yapıp da kar elde edilince elde edilen tahmini kar vergiye sokulmuştur. Benzeri şekilde öküz çift sürmek için başkasına kiraya verilmiş ise, ona *kiraya verdiği öküzden* vergi tahdedilmiştir. İkinci tür potansiyel ise kıraç, sürülmeyen tarlalar dönümleriyle birlikte ve kısır inekler baş olarak yazılmıştır.

En önemli ekonomik güç olarak düşünülen insanlar da bu defterlerde ekonomiye katkıları ölçüsünde yazılmışlardır. Ne varki bir nüfus defteri olarak da düşünülen bu defterlerde sadece hane esaslı yazım sistemi kullanılmıştır¹⁹. Defterlerde sadece hane reisi yazılmıştır. Hiç bir vergiye tabi olmayıp "*şunun bunun ianesi ile geçinen*" insanlar da defterlere yazılmışlardır. Birimden başka yere göç ettikleri yer yazılarak deftere kaydedilmişlerdir.

Bu sayımların kısa dönemli amacı, "toplam vergi yükünün bölgeler ve kişiler arasında daha adil dağılımını sağlamak"²⁰, uzun dönemli amacı ise, geniş bir mali reformun verilerini tespit etmektir.

2. Yazımların Yapılması

A. Karşılaşılan Sorunlar

Anlaşılan o ki, geniş amaçlı bu yazımların yapılmasından önce o kadar ciddi bir önhazırlık yapılmamıştır. Genel bir düzenleme et-

19. Halbuki dönemin nüfus defterleri incelendiğinde bütün erkekler defterlere yazılmıştır.

20. Tavfik Güran, "Osmanlı Tarım Ekonomisi, 1840-1910", I. Ü. İktisat Fakültesi, **Türk İktisat Tarihi Yılığ**, sayı 1, (İstanbul, 1987), s. 296. Tefvik Güran'ın henüz Temmuat Tasnifinin araştırmacılara açılmadığı dönemlerde farklı tasniflerdeki az sayıdaki defteri kullandığı görülmektedir. buna rağmen Güran bu defterlerin içeriğini ve önemini çok iyi tespit etmiştir.

rafında yazımlar başlatılmış ve birçok sorun ardınca kendisini göstermiştir. Sorunlar kimi zaman genel çerçeve içinde kendisini göstermiş kimi kez de bizzat yazımlar sırasında yaşanmıştır. Yönetim, bu sorunlara karşı iki tür çözüm bulmuştur. Birinci tür çözüm, bildirilen sorunlara tek tek çözümler üretmek olmuştur. Benzeri sorunlar bir çok yerden sökün edince ikinci bir çözüm yolu bulunarak bütüncül nizamnameler hazırlanmış ve dağıtılmıştır. 1839-1845 yılları arasında kaç adet nizamname hazırlandığını kesin olarak bilemiyoruz. Biz ikinci kısımda yeni yazıya aktardığımız üç nizamnameyi tespit edebildik. Fakat daha fazla nizamnamenin olduğu düşünülebilir.

Yazımlarda karşılaşılan ilk sorun uzun zamandır vergi vermeyen müftü, imam, gayri müslim din adamları gibi görevlilerin dirençleri olmuştur. Yeni yazımlarda bu gruba da vergi tahdediliyordu. Bu direnç karşısında muhassıllar kimi zaman gelir tespitini kendi haline bırakıyor, kimi zaman da devlete çok gelir getirerek "*göze girme*" peşine düşüyorlardı²¹. Ermenek muhassılı elhac Mehmed Sadık Bey, merkeze gönderdiği arzda, ellerinde şeyh, seyid, eimme ve evladiyan gibi muaflık beratı olanların sayısının yüzlerce olduğu bildiriliyordu. Bu muaflıkların kabul edilmesi durumunda toplam verginin tahsilinin mümkün olamayacağı belirtilerek bu kişilerin aynı zamanda "*ashab-ı iktidardan*" olmalarının durumu güçleştirdiğinden yakınılmaktadır. Bunların da diğer insanlar gibi hayvanat ve temettuatlarından vergi ödemeleri, ayrıca kendileri erbab-ı ticaret ve ziraatdan olub isimleri önünde şeyh ve seyid olanların da mal ve kazançlarına göre vergi vermeleri için merkezden bir tekidname gönderilmesi isteniliyordu²².

Silivri'de karşılaşılan bir sorun bu konuda ilginç bir örnek oluşturur. Silivri kazasında papasların mutasarrıf oldukları emlak ve araziden temettuat ve tahammüllerine göre vergileri alındıktan sonra, milletce vaki olacak temettülden vergi talep olunmuştur.

21. Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, c. VI., Ankara 1988, s. 202.

22. B.O.A. *Cevdet Dahiliye*, no. 1497, (29 Ağustos 1840).

Bunun önüne geçilmesi ve "*milletçe vaki temettü ne demek olduğu anlaşılamadığından bu cihetin izahı için*" merkezden bilgi istenilmiştir²³. Burada iki sorunun birleştiği görülür: hem eski vergi muafalarının yakınması hem de nizamnamenin anlaşılabilmesi. Nitekim uygulamalar incelenince görevlilerin bilgisizliğinin yazımlar sırasında birçok sorunu peşisıra getirdikleri görülecektir. Maliye kaleminden yazılan bir yazıda "*muharreratda usul-ü tasarrufa riayet olunmadığı*" ve ayrı ayrı yazılması gereken maddelerin bir yere yazıldığı belirtilmektedir. Bu ise işleri zorlaştırmaktadır²⁴.

Esnafdan alınan ihtisab vergisinin kaldırılarak temettü vergisi alınması da bazı sorunlar doğurdu. Daha önceden üç sınıfa ayrılan esnafın, eski vergiler kaldırılıp temettuat vergisinin konması sırasında, eski grupların yeni yazıma nasıl taşınacağı belli değildi. Ayrıca, Dersaadet'te bazı esnafın eskisi gibi bazı vergileri hala aynı ve bedelen ödemeleri de söz konusu idi. Bunlardan başka daha önceden ihtisab vergisinin içinde tahsil edilen esnaf tezkerelerinden alınan vergiler de yeni düzenlemeler ile belirsizleşiyordu. Bu ve buna benzer sorunlarla ilgili çözüm yolları görevlilere gönderiliyordu²⁵.

Bir başka sorun yazım kapsamının genişliğidir. Sayımların Tanzimata dahil olan bütün Osmanlı topraklarında yapıldığı düşünülür ise olayın coğrafi genişliği görülür. Yazım sırasında yazıcıların da geniş alanları yazmak durumunda kalmaları yazımları güçleştirmiştir. Örneğin Menteşe sancağının "*nihayet sunurları tulen ve arzen yüzer saat mikdarı ve bazı kazaların devri elli ellibeş saat mikdarı mesafe..ve nihayet elviye dağlık...yollarının ve mevkiinin perişan ve taşlık*" olduğu belirtilerek, tahrir işinin "*gece ve gündüz*" çalılışarak zorlukla bitirildiğinden yakınılmaktadır²⁶.

23. B.O.A. Cevdet Maliye, no. 1526.

24. B.O.A. Cevdet Maliye, no. 1114.

25. Zecriye muhassılına gönderilen ilm'ü-haber B.O.A., Cevdet Maliye, no. 3190. (21 Mayıs 1844).

26. B.O.A. Cevdet Dahiliye, no. 12859.

Bir başka sorun yörüklerin yazımıdır. Eskiden beri sorun olan göçebelerin yazımı²⁷, vergi tarhi ve toplanması²⁸ ciddi bir sorun olarak yaşanmıştır. Pratik çözüm olarak da kimi zaman köyün yakınındaki bir cemaat köy defterinin hemen arkasına yazılabiliyordu²⁹. Bunun ötesinde yeni yerleşen veya yerleşme aşamasında olan yörüklerin yazımı da 3 numaralı nizamnamede görüleceği gibi sistemleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Temettuat Defterleri Kataloğu'nda çok sayıda bağımsız aşiret defteri bulunmaktadır.

Bu sorunların yanısıra marjinal sorunlar³⁰ da yazımlarda güçlükler doğurmuştur. Bunların yanı sıra yazımlar sırasında yapılan yolsuzluklar³¹ da anılması gereken sorunlardandır.

B. Defterlerin Yazımı

Defterlerin yazımından birinci derecede muhassıllar sorumludur. Ayrıca bütün devlet görevlilerinin de bu yazımlara yardımcı olmaları gerektiğini yukarıda belirtmiştik. Görevlendirilen her muhassılın iktizasına ve mevkiine göre maiyyetlerine katip tayin kılınması gerekiyordu. Bunlara hazineden maaş bağlanmıyordu. Memleket dahilinde sarf olunacak tezkirelerden altı guruş alınarak bunun altmış parası, yabancı memleketlere gidecekler verilecek tezkirelerden kırk guruş alınarak bunun da beş guruşunun "*bila maaş taşralarda istihdam olunacak memurine tahsis ve itası..*" karar altına alınmıştı³².

27. Örneğin Anadolu'nun sekiz on sancağına dağılı yörüklerin yazımlarında zorlanılacağı için bunların toplu yazılması düşünülmüştür. **B.O.A. Cevdet Dahiliye, no. 1975.**

28. Konya'da ekvat ve aşairin vergilerinin 59 senesinden itibaren birleştirilerek toplanması **B.O.A., Cevdet Maliye, no.1150.** Adana civarındaki yörüklerin vergileri hakkında, **B.O.A., Cevdet Dahiliye, no.5537-5592.**

29. Örnek olarak Yaka Köyü defterinde Cemaat-ı Çirgenler defteri de bulunmaktadır. **B.O.A., ML. VRD. TMT. no: 16426.**

30. Örneğin 1260 yılında Kepsut Kazası ahalisinin kazalarının Karesi'ye bağlandığı için vergilerini vermek istemediklerini, kazalarının tekrar Hüdavendigâr'a ilhak edilmesini istemeleri; **B.O.A., Cevdet Dahiliye, no. 3204.**

31. Arzu Tozduman, **Aydın Güzelhisarı'nın Sosyal ve İktisadi Durumu (1844)**, İ.Ü. Sos. Bil. Ens., Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti A.B.D., Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, İstanbul, 1993, s. 25.

32. **Milas Şeriye Sicili, no. 137. s. 71b. (8 Şubat 1844).**

Muhassılların, yazımları yaparken yerel unsurlardan yararlandıkları da anlaşılmaktadır. Bu durum, bu sayımları önceki sayımlardan farklı da kılmaktadır³³. Kaza meclislerinin bilgisi çerçevesinde sayım işlerini yapmak için vücutdan birkaç kişi görevlendiriliyordu³⁴. Yazımın yapılmasında muhtarlar ve imamlar da hazır bulunuyorlardı. Nitekim defterlerde bir çok muhtarın "*vergi tahsilinde kullanıldığı*" kayıtlıdır. Bu noktada yazım işinin vergi tahsili ile birlikte yapıldığı göz önüne alınırsa³⁵ bu görevlilerin yazım işinin dışında sadece vergi toplama işinde kullanıldıkları düşünülebilir. Fakat Tekfuranbarı Köyü Muhtarı Mehmed Kethüdaoğlu Mustafa'nın "*karye-yi mezbure tahririnde kullanıldığı*" ibaresi³⁶ bu görevlilerin vergi toplanmasının ötesinde bizzat tahrir işinde de istihdam edildiklerini göstermektedir. Nitekim bu gibi görevlilerin bazıları kendi yazım bilgilerin özel defterlerine de kaydetmişlerdir³⁷. Ek I'de bulunan yazımın özelliği ve şekli bu yazıyı kaydedenin yazımlarda yazıcı olarak görevli olduğu kanısını uyandırmaktadır. Fakat bu yazım işinin pratik detaylarını tam olarak bilemiyoruz.

Son durumda yazım işleminin adeta köylünün sorumluluğuna bırakıldığı görülmektedir. 3 nolu nizamnamede de görüleceği gibi kimi köyde yazıbilir kişi bulunmadığı için ücretinin köy ahali tarafından ödenmesi kaydıyla katip talep olunmasından söz edilmektedir. Bu durumda tespit edilen katibin kaza meclisince imtihan edilmesi ve kendisine fazla para verilmemesi gerekiyordu. Ayrıca görevlendirilen bu katiplerin isimleriyle birlikte merkeze bildirilmeleri gerekiyordu. Bir çok yerde bu kurala uyulmuş ve görevliler merkeze bildirilmiştir. Bu katipler kimi zaman birden çok birimi yazıyorlardı. Örneğin Köseler Karyesi, Ciğerli Havran Karyesi, Hüsrev Hoca Karyesi, Köse Bazırgan Karyesi, Pürkasır Kar-

33. Güran, **a.g.m.**, s. 296.

34. Abdurrahman Vefik, **a.g.e.**, s. 14.

35. Karal, **a.g.e.**, s.202.

36. **B.O.A., ML. VRD. TMT., no.2371.**

37. Bu kaydın Çankırı'nın Ilıpınar karyesine ait olduğunu düşünüyoruz. Melek Dilbaz'ın şahsi kütüphanesinde bulunan bu yazma eseri kullanmamıza izin verdiği için kendisine teşekkür ederiz. (Bakınız EK I).

yelerinin Memiş İsmail Ağa tarafından tahrir olunacağı gibi³⁸. Vergi tahsil işlerinde bazen erbab-ı ziraatten bir kişi³⁹ veya bir zanaatkar⁴⁰ istihdam edilebiliyordu.

Defterlerin yazımı görevlilerce kendilerine verilen nizamnameler usulünce köy köy ardından büyük yerler mahalle mahalle yazılmıştır. Her bir köyün ve mahallenin ayrı bir deftere yazılması esas olmakla birlikte bir kaç beyaz kağıt boş bırakılarak bir başka birim aynı deftere yazılabiliyordu. Nitekim aynı deftere bazen iki yakın mahalle veya iki yakın köy yazılmıştır.

Yazımı biten defterler birinci muhtar, ikinci muhtar ve imam (gayrı müslim topluluklarda cemaat önderi) tarafından tasdik edilmek zorundaydı. Tahrir işi tamamlanınca defterler bağlı oldukları kazanın torbasına konulup kaza meclislerince kontrol edilerek bir üst bağlı idari birime gönderiliyordu⁴¹. Sancak merkezine gelen defterler burada tekrar gözden geçirilip, temize çekilerek ciltleniyordu⁴².

C. Defterlerin Genel Tanıtımı ve İçerikleri⁴³

1839 yılından itibaren muhassılların denetiminde tahrirler başlamıştır. Ne var ki bu tahrirler 1844 yılı yazında hızlanabilmiştir. Nitekim 17.000'den fazla olan defterlerin⁴⁴ çok büyük bir kısmı

38. 1260 tarihli hangi vilayete ait olduğu belli olmayan defter. **B.O.A., B.E.O., Sadaret Evrakı, Müteferrik Evrak, Dosya.1, Sıra. 34.**

39. Çam Karyesi'nde erbab-ı ziraatden Hacı Hasanoglu Osman'ın vergi tahsilinde istihdam edildiği. **B.O.A., ML. VRD. TMT. no. 2379.**

40. Türbe Karyesi'nin vergi tahsilinde neccar Mehmed Hocaoglu Hacı Mehmed'in kullanıldığı. **B.O.A., ML. VRD. TMT. no. 2365.**

41. Tozduman, **a.g.t.**, s. 19-20.

42. "...liva-yı mezbur kazaları tahriri hüsn-ü hitam olarak işbu Zilhiccetü'l-şerifenin yigirminci günü kürsüyü livaya-yı mezbur olan Muğla'ya avdet olunmuş ve tebyiz kusuru kalmış olan birkaç kazanın müsveddeleri tebyiz olunarak ve cümle kazalar defterleri ciltledilerek.." **B.O.A. Cevdet Dahiliye, no. 12859.**

43. Bu defterler Mübahat Kütükoğlu tarafından adı geçen makalesinde genel olarak tanıtılmıştır. Biz burada bu genel tanıtımın ötesinde birkaç noktayı belirtmekle yetineceğiz.

44. Temettuat defterlerinin arasında, temettuat yazımlarının dışında bazı defterlere de rastlanmaktadır. Örneğin Girit Vilayeti Tanzimat'a dahil olmadığı için orada temettuat sayımları yapılmamıştır. Ne var ki kataloglarda iki tane Girit'e ait defter mevcuttur.

1260-1261 yılına aittir⁴⁵. 1255 ve 1262 tarihli defter çok az sayıdadır. Bu defterlerin bir kısmı ciltli olup, ciltsiz olan küçük defterlerde bazen boşluklar vardır. Bazı defterlerin ilk ve son sayfaları mevcut olup ara sayfalar kaybolmuş, bazen ise aralara başka defterlerin sayfaları konulmuştur. Ayrıca Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, yazılan birimlerin defterlerinin bir kısmı bulunmamaktadır. Örneğin ilgili dönemde 12 mahallesi olan Milas Kasabası'nın 8 mahallesinin defteri mevcut olup kalan 4 defter kayıptır⁴⁶.

Muhtarlık esaslarına göre yazılan defterlerde her haneye birden başlayarak numara verilmektedir. Muhtarlar ve imamlar genellikle defterin ilk haneleridir. Hane reisinin adı, lakabı, bazen tarifi yapıldıktan sonra mesleği yazılmaktadır. Bu kısma ayrıca geçen yıl ödediği vergi de yazılmaktadır. Alt kısımda çitfçi ise ektiği toprak miktarı, bu toprağın kira (ıcar) ise kimden alındığı ve bu topraktan elde edilen öşür yazılmaktadır. Öşrün belirtilmesi doğal olarak ürün miktarını da belirlemektedir. Hasıl olan ürün arpa, buğday, yulaf, darı, börülce v.s. gibi tarla ürünlerinden başka işlenen toprak ve öşür olarak bağ, tütün, bostan, pamuk v.s. endüstri bitkileri de belirtilmektedir. Zeytin ve meyve ağaçları da adet olarak bu defterlerde mevcuttur. Fakat bunların öşürleri diğer tarım ürünlerinden farklılık gösterdiği için⁴⁷ öşür ve ürün tespiti doğru olarak saptanamamaktadır. Bunun yanı sıra hayvan gelirleri de hayvan sayısı verilerek bu defterlerde kayıtlıdır. Koyun, keçi, sağman inek gibi gelir getiren ve vergiye tabi hayvanlar bu defterlere yazılmıştır. "Hayvanların hasıllarının hesaplanmasında, bölge için mahallince

Resmo ve Hanya'ya ait olan bi defterler temettuat tahrir defterleri değildir. Bu defterler Yunan isyanına katılan ve firar eden müslümanların el konan mal ve mülklerini gösteren defterlerdir. A. Nühket Adıyeke, *Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı*, D.E.Ü., Atatürk İlk. ve İnk. Tar. Ens. Doktora Tezi (T.T.K. tarafından basım işlemleri sürmektedir), İzmir, 1994, s. 98, dip not. 340. Detaylıca incelendiği zaman tasnife bu tür başka defterlerin girmiş olabileceği de düşünülebilir.

45. **B.O.A., ML. VRD. TMT.** kataloğunda 17.747 adet defter vardır. Ayrıca farklı tasniflerde de az sayıda defter bulunmaktadır.

46. Ahmet Çavuş Mahallesi Defteri'nin ise sadece ilk ve son sayfası mevcuttur. **B.O.A., ML. VRD. TMT. no. 16307.**

47. Tanzimat dönemi ağaç ve meyvelerden alınan öşür için: Abdurrahman Vefik, **a.g.e., c.I,** (1328), s. 37 vd. **c.II,** s. 273 vd., Süleyman Sudi, **a.g.e., c.II,** s. 75 vd.

saptanan hasıla tarifeleri kullanılmıştır.⁴⁸ Yazımlarda kovanlar ve diğer hayvansal değerler de ayrıca yazılmıştır.

Tarım sektörü itibarıyla hemen hemen yazılabilecek tüm kayıtlar deftere kaydedilmiştir. Tarlaya atılan tohum gibi kiracılık şartları gibi bazı bilgiler de yazımlarda gözardı edilmiştir.

Zanaatkarların da birimde oturanların hepsi deftere geçirilmiştir. Bunların eğer varsa ufak ölçekli tarım, bağcılık veya kira geliri gibi gelirleri de kendi zanaatkarlıklarından elde edilen gelire eklenerek toplam hanenin geliri tespit edilmiştir. Tüccarların ticaretten elde ettikleri gelirler, nakliyatçılık ve diğer gelirleri de hiçbir atlama yapılmadan yazılmıştır. Son olarak "gündelikçi", "ırgat", "hizmetkar" olarak isimlendirilen tarım işçileri de kaydedilmiş ve vergilendirilmişlerdir. Çeşitli vakıflardan gelirleri olanlar da gerek para gerekse ürün olarak -örneğin 5 adet zeytin ağacı geliri 60 guruş gibi- yazılmaktadır.

Temettuat defterleri bu anlamda mahalle veya köy olarak bir birimin bütün ekonomik girdilerini açıklıkla bize sunmaktadır. Ayrıca başka kazalarda malı olanların, her kazanın muhassılına ayrı ayrı vergi ödeyecek olmalarından dolayı⁴⁹ vergi mükelleflerinin başka kazalardaki malları da ayrıca yazılmış, hatta kimi zaman bunlar ayrı defterler olarak düzenlenmiştir⁵⁰.

Babasından mal mülk kalan yetim çocukların, yetim oldukları belirtilerek, geliri yazılmaktadır. Bazen bu konuda geniş bilgiler de verilebilmektedir. Örneğin "*Hacı Velioğlu Müteveffa Veli'nin oğlu Veli yetim olup 5 yaşında olduğu, vasisi olmayub eniştesi Hacı İsmail tarafından muavenet olunmakta olduğu*"⁵¹ anlaşılmaktadır. Malı mülkü olmayan küçük yaştaki yetim çocuklar ise haneleri açık bırakılarak vergi muafı olarak yazılmışlardır. Ayrıca çalışamayan

48. Güran, a.g.m., s. 297.

49. B.O.A., KK., 60/7, s. 28.

50. "Kaza-yı aherde sakin olup ve mutavattın olan kimselerin Mandalyat Kazası civarında kain emlak ve arazilerinden hasıl olan temettuatlarının bir kıta defteridir." B.O.A., ML.VRD.TMT., no.2261

51. Kargıcak Köyü Hane.8, B.O.A., ML.VRD.TMT., no.2374.

yaşlılar, körler, mecnunlar, dilsizler, çolaklar vergi muafı olarak "*şunun bunun ianesiyle geçinirler*" denilerek defterlere yazılmışlardır. Ender olarak muafiyet gerekçeleri yazılmamıştır.

Redif ve diğer askerler de defterlere "*silk-i askeriden*" oldukları belirtilerek yazılmışlardır. Bunların hiç malı mülkü yok ise ona yine hane açılıyor fakat temettü gösterilmiyordu. Askerlik için bir başka yere gitmiş ise gittiği yer yazılıyordu. Şayet malı var ise karısı veya kardeşleri tarafından işlendiği belirtiliyor veya icara kime verildiği yazılarak normal temettü usulü uygulanıyordu. Askerlik dışında da göç amacıyla bir başka kazaya taşınan haneler de gerek temettünün köyce tarhedilmesi amacına binaen⁵² gerekse de nüfusun kontrolü açısından gittikleri yer belirtilerek şahıs birimde olmadığı halde, mevcut farzedilerek vergi tarh edilmeden deftere yazılıyordu. Ayrıca gayri müslimlerin ödemekle yükümlü oldukları cizye türü de belirleniyordu⁵³.

Böylelikle ekonomik potansiyel hiç bir veri atlanmadan yazılmış oluyordu.

D. Defterlerdeki Yazım Hataları

Yazım yukarıda da belirtildiği gibi sorunlarla başlamış ve devam etmiştir. Bu çerçevede bazı yazım hataları ve sistematik hatalar da defterlere yansımıştır.

Yazımlarda planlama, her haneye birden başlanarak atlamadan hane ve sıra numarası verilmesi şeklinde yapılmıştır. Genelde buna uyulmakla birlikte bazan hiç hane ve sıra numarası verilmeden yazım yapılmıştır⁵⁴. Hane numaraları yazılırken bazan bir hane atlanılmıştır. Hatta bazan on hane birden numara atlandığı da olmaktadır⁵⁵.

52. S.Sudi, a.g.e., c.II, s.3.

53. Güran, a.g.m., s. 296.

54. Milas Kasabası, Merkezci Mahallesi Defteri. B.O.A., ML.VRD.TMT., no.49743.

55. Cidid Karyesi Defteri'nde hane 60 dan 71 e geçmiş. B.O.A., ML.VRD.TMT., no. 2370.

Gelir yazımında gerek hanenin gerekse ünitenin gelirlerinin toplamının yazılması gerekiyordu. Hane gelirlerinin toplamları bazen yazılmamıştır. Bunun ötesinde kimi kez köy veya mahallenin toplam gelirinin yazılmadığı da görülebilmektedir⁵⁶. Bir çok kez gelirlerin toplamında hatalar yapılmıştır. Hanelerin tek tek gelirlerinin toplamı, birimin toplamından farklılıklar göstermektedir.

Gelirler ender olarak hangi sektörden veya nereden olduğu belirtilmeden yazılmıştır. Bunun ötesinde Gazez, Bergama'da kimi zaman kazançdan çok vergi gösterildiğini söylemektedir⁵⁷.

3. Defterlerin Genel Değerlendirilmesi

XIX. yüzyılın ikinci çeyreğine tahirlenen bu yazımlar, yüzyılın ilk yarısı için vazgeçilmez veriler sunmaktadır. İstatistik verilerin yanısıra toplumsal yaşama dair bilgiler de sunan bu defterler ne yazık ki tek yazım sonuçlarıdır. 3 numaralı nizamnamede "*beher sene yoklamalarının yapılmasına*" dair kayıtlar vardır. Altı aylık nüfus yoklamalarının yapıldığı bilinmektedir. Ne var ki nizamnamede yazıldığı gibi her sene temettuat yoklamalarının yapıldığına dair elimizde veri yoktur. Şimdiki bilgilerimize göre bu tahriri tek olarak kabul ediyoruz. Bu defterlerin ancak belli bir zaman için durum tespiti amacı ile kullanılmasını olanaklı kılmaktadır. Bu durum defterlerin önemini hiç azaltmaz. Söz edilen zaman dilimi için ise bu defterlerin geniş coğrafya çalışması dönemin çok ayrıntılı tespitinin yapılmasını mümkün kılacaktı⁵⁸.

Temettuat defterleri sadece ekonomik veriler sunmanın ötesinde toplumsal hayatla ilgili veriler de sunmaktadırlar. İsimlerden hareketle aile ilişkilerinin tespitinden başka kimi zaman göçlerle ilgili bilgiler verilmektedir. "*An asl Mora muhacirlerinden olub*" veya "*aslen Girit'ten göç etmiş*" gibi ibareler önemlidir. Ayrıca iç göçler de yukarıda belirtildiği gibi defterlerde kayıtlıdır.

56. Bergama defterlerinin hiç birinde genel toplamların yazılmamıştır. Gazez, a.g.m., s. 71.

57. Gazez, a.g.m., s. 80.

58. Kütükoğlu'nun makalesinde hangi bölgelerle ilgili çalışmaların yapıldığı belirtilmektedir. a.g.m., s. 396, not.5.

Bu defterlerden günlük hayatla ilgili ilginç bilgiler edinilmektedir. "*Karavelioğlu Halil, malı mülkü olmayub debbağ çıraklığından kendüsüne nanende(?) olmayub tabaklık sanatı talimi için istihdam edilmekte olduğu...*"⁵⁹ kaydı zanaat çıraklığının şekli konusunda bilgi vermektedir.

Bu defterler sadece müslüman toplum için değil gayri müslim cemaatler için de aynı bilgileri vermektedir. Bazı kazaların hris-tiyan-gebran mahallelerinin temettuat defterleri mevcuttur. Ne var ki müsteminlerin de bu tahrirler sırasında yazılmalarına rağmen⁶⁰ yazımların doğru yapılmadığı⁶¹ gerekçesiyle, daha da ötesi kapitülasyonlara dayanarak⁶² bu vergiden muafiyet istediler. Bu tür müsteminlere ait defterlerin ayrıca incelemeye ihtiyacı vardır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, bu defterler nüfus tespiti açısından da anlamlı bilgiler vermektedir. İlgili dönemde temettuat defterlerindeki hane sayıları ile, nüfus defterlerindeki hane sayıları büyük bir yakınlık göstermektedir. Milas'a ait hem temettuat hem de nüfus defterleri olan birimlerde şu şekilde bir benzerlik tespit edilmiştir⁶³.

<u>mahalle/köyadı</u>	<u>temettuat hane sayısı</u>	<u>nüfus defteri hane sayısı</u>
Burgaz Mahallesi	72	73
Gümüşlük Mahallesi	15	20
Hoca Bedreddin Mahallesi	105	107
Kalınağıl Karyesi	46	53
Tuzabad Karyesi	86	90

Sonuç olarak her türlü hatalarına ve eksiklerine rağmen bu tahrirler hem coğrafi açıdan hem de içerik açısından XIX. yüzyıl bo-

59. Hayıtlı Mahallesi H.62. B.O.A., ML.VRD.TMT., no. 2368.

60. İzmir'de oturan İngiliz tebasının defteri B.O.A., ML.VRD.TMT., no. 16166 ve yine İzmir'de mukim Nemçe tebasındakilerin defteri B.O.A., ML?VRD.TMT., no. 16115.

61. Mübahat Kütükoğlu, "Redif Kıyafetlerinin Maliyetine Dair", Ömer Lütfi Barkan'a Armağan, İ.Ü., İ.F.M. c.41, sayı 1-4, (İstanbul 1985), s. 116.

62. Eldem, a.g.e., s. 179.

63. Nuri Adıyeke, XIX Yüzyılda Milas Kazası, İzmir, 1994, s. 123.

yunca yapılan en kapsamlı tahrirlerdir ve dolayısıyla yoğun malzeme yığını sunmaktadırlar. Mübahat Kütükoğlu, XV. ve XVI. yüzyıl içinde tahrir defterlerinden çıkarılan bilgilerin çok fazlasının bu defterlerden çıkarılabileceğini vurgulamaktadır⁶⁴.

II. TEMETTUAT NİZAMNAMESİ

Muhassıllara görev dağılımlarıyla birlikte bir nizamname verildiğini belirtmiştik. Bu ilk nizamnameden sonra yeni yeni nizamnameler de düzenlenip kendilerine verilmiştir. Bu çerçevede muhassıllara verilen ilk nizamnamelerden biri de I numaralı nizamnamedir. Tarihsiz olan bu nizamname 1840-1842 yılları arasında tarihlenebilir. Örneklemelerinde 1254, 55, 56 tarihlerinden kullanılması nizamnamenin eski tarihinin 1256/M.1840 olabileceğini, Muhassıllık görevinin sayılması ise, nizamnamenin üst tarihinin muhassıllığın kaldırıldığı yıl olan 1842 olarak görülmektedir. *Emlak ve Nüfus Tahrirlerinin Talimatnamesi* başlıklı bu nizamname eksik olsa gerek. Kıptilerin yazımı ile ilgili satır altında sadece bir başlık vardır. Bir sonraki sayfanın kaybolmuş olduğu düşünülebilir.

Bu nizamnamede genel yazımların nasıl yapılacağı detaylıca belirtilmektedir. Buna göre, ailesinden miras kalan ve insanların kendi yaşadıkları evler ve konaklar vergi dışı tutulacaktır. Bazılarının toprağı az olduğu halde başka gelirlerinin olduğu ve bunlara dikkat edilmesi gerekliliğı vurgulanmıştır. Tüccar ve esnafın durumlarının tahkik edilerek düzgüncü yazılması, ayrıca köylü ve kentlinin tahrir sırasında eşit tutulması da isteniliyordu. Bu nizamnamede etkili olmayan arazinin tespiti, deftere yazılanların başka kazalardaki emlakın yazımı ve reayanın yazımı da belirtilmiştir. Nizamname ile defterlerin bir nüfus defteri gibi planlanması çerçevesinde köprücü, derbentci gibi eski muat'ların belirtilmesi de kayıt altına alınmıştı. Aile reislerinin lakap, aile ismi, yaşı ve eşkalinin belirtilerek deftere yazılması gerekiyordu. Bu ni-

64. Mübahat Kütükoğlu, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Kaynaklarından Temettü Defterleri", s. 395.

zamname muhassıllara ilk olarak verilen görev nizamnamesi ile⁶⁵ büyük bir paralellik göstermektedir.

Muhassılların tahrir konusunda yaşadıkları sorunları bildirmeleri çerçevesinde yeni bir nizamname düzenlenerek muhassıllara gönderilmiştir. Tarihsiz olan bu nizamname, 1 numaralı nizamnameden daha geç tarihlidir ama 1842 tarihinden de daha önceye aittir. Bu nizamname de bir sorunlar sistematığı şeklinde değil de örnekleme olarak hazırlanmıştır. Yazımın nasıl yapılacağı Paşa livası, Kesriye Kazası örnek kabul edilerek bir örnek yazım olarak gösterilmiştir.

Yazımlarla ilgili sorunlar yine de çözülememiştir. Nitekim 1261/M.1844 tarihli olduğunu düşündüğümüz (nizamnamede uygulama yazımları için 1260-1261 yılları verilmektedir) 3 numaralı nizamnamenin girişinde bu durum şöylece belirtilmektedir. "...*temettuat-ı ahalinin tahriri hususuna müteallik buyurulan irade-i seniyye ve ol babda irsal olunan numunelere tevfikân tahririne teşebbüs olunmuş ise de zikr olunan nümunelerde musarrah olmayan nesnelere suret-i tahriri bazı mahallerden sual olunmuş*" ve bu suallar tespit edilerek birleştirilerek bend bend soru cevap şeklinde bir nizamname oluşturulmuştur⁶⁶. Bu nizamnamenin matbaada bastırılarak görevlilerin ellerine verildiği anlaşılmaktadır⁶⁷.

Yukarıda söz edilen nizamnameler hemen hemen birbirlerini tamamlayan nizamnamelerdir. Pratikte yaşanarak çözülmeye çalışılan sorunlara paralel, defterlerde bir takım farklılıklar vardır. Ne var ki, bu açıdan bakıp da yazımlarda, "kıstasların yazıcının inisiyatifine bırakıldığı" düşüncesine⁶⁸ katılmak bu nizamnameler gözönüne alınarak pek de mümkün görünmemektedir.

65. Bkz: yukarıda dipnot 6.

66. Kütükoğlu aynı yöntemle oluşturulmuş, aynı tarihli bir nizamnameden söz etmektedir. *M.M. İradeler*, nr. 65, a.g.m., s. 410. dipnot. 40.

67. Tohum ve diğer masrafların vergiden düşülmemesine dair belgede "... irsal buyurulmuş olan *mathu* layiha zirinde merkum..." denilmektedir. **B.O.A., A.MKT. 26/42.**

68. Gazez. a.g.m., s. 63.

1. 1 Numaralı Nizamname*

Emlak ve nüfus tahrirlerinin talimatnamesidir.

Kasaba ve kura ahalisinden bazı kesianın babasından ve ecdadından kalmış ve icara virmeyerek kendüsü sükna itihaz itmiş cesimce bir konağı bulunub andan başka çiftlik ve hane ve dükkan ve saire misüllü kendüsüne menati hasıl olacak bir şeyi yoğise o makulelerin yalnız evve konakları emlakdan add olunmayub keyfiyyetleri hemcivar komşularından bi't-tahkik teftiş ve tesviye usulüne riayet olunmak ve hane ve emlak ahabından bazılarının hane ve emlaklerine kıyasen temettuları kalil ve bazılarının emlak ve arazileri cüzi olub aher vechle temettuları kesir olanların tahkiki emlaka nazaran olmayub birbirlerine davacı tutularak icrasına dikkat kılınmak tanzimat-ı hayriye nizamından olmağla şerh verildi.

Kasaba ve kura ahalisinin mutasarrıf oldukları emlak ve arazilerinin cümlesi mezru olub hasılat ahz edenlerin başka ve cümlesi mezru olmayub bir mikdarı mezru ve bir mikdarı mutasarrıfının adem-i iktidarı veyahud her sene ziraat olunmayub bir sene hali birağulmak lazım gelen arazi olduğu halde anların dahi ne mikdarı mezru ve ne kadarı boz ve halidir ol dahi başka gösterilmesi.

Peder ve ecdadından tenakkul konak ve hane emlakdan add olunmadığı misillü hiç emlak ve arazisi olmayub esnaf ve tüccar makulelerinin ahz ve ita ve ticaretine nazaran ahval-i haliyeleri bi't-tahkik ana göre hisse-yi tekalif tarh olunması ve bazı mahallerde tekalif yalnız kura ahalisine tarh ve tahmil olunub şehir ve kasabada olan ahali ve vücuh tekalifden vareste oldukları mesmu olduğundan bundan böyle gerek şehir ve kasaba ve kura vücuh-u ahalisinin bi'l-cümle emlak ve arazileri tahrir olunacağı ecden

* B.O.A. ML. VRD. TMT. no.17534. Bkz. Ek II.

virgü maddesinde dahi eşraf ve vücuh ve ahali-yi saire emlak ve arazi ve hal ve tahammül ve temettu ve ticaretine göre tadil ve tesviye usulüne tatbikan cümlesi siyyan ve yeksan tutulması usul-ü nizam-ı hayriyeden olduğu.

Bu defa tanzimat-ı hayriye usulünce müceddeten tahrirlerine irade-yi seniyyeyi şahane taalluk eden kazalardan Paşa sancağında vaki falan kazanın nefs-i kasabasında kain mahallat ve kurasının emlak ve arazisi ve kıymet-i hakikilerini mübeyyin defterdir.

Nefs-i kasaba-yı kaza-yı mezbur

Mahalle-yi falan

hane bir senede saliyane tevziatı
1 mücibince virdiği teklif
275

Uzunca boylu kara bıyıklı tüccar taifesinden Mehmed Ağa'nın emlakı

tarla	bağ	zeytün	debbaghane	bargir
dönüm	dönüm	eşcarı	hissesi	res
40	6	aded	bab	1
beheri kıymeti	beheri	20	1	
30	kıymeti	beheri		kıymeti
hali mezru	50	kıymeti	kıymeti	200
dönüm dönüm		50	100	
10 30	kıymeti			
	300	kıymeti		
kıymeti		1000		
1200				
			bir senede temettuatı yekun	
			1200	
		(yekün)		
		4000		
emlak kıymeti	hayvanat kıymeti	temettuatı		
2600	200	1200		

temettuatına nazaran ne mikdar virgü tahsis olacak ise miktadı temettuat zirine tasrihen tahrir oluna

Karye-i mezkurda kırk sene mukaddem yüz kırk menzil
iken akdemce vuku bulan hastalığına binaen perişan ile
şimdi seksen dört menzil kaldığı karye-i mezkur ihtiyarları
haber virerek tahkik kılınmış olduğu

başka defter olması

Kaza-yı mezbura tabi falan karyesinde sakin kaffe-yi ehl-i
islam mikdar ve kıymet-i hakikileri

Karye-i falan

hane bir senedi saliyane tevziatı mucibince virdüğü tekalifi
430

Uzunca boylu kumral bıyıklı çiftçi Hacı Mehmed Ağa'nın em-
lakı

tarla	bağ	zeytün	merkeb	sağman	camus	bargir	temettuati
dönüm	dönüm	eşcarı	re's	inek	hisse	re's	yekun
40	1	aded	1	re's	1	1	400
kıymeti	kıymeti	1	kıymeti	1	kıymeti	kıymeti	
500	150	kıymeti	80	kıymeti	500	50	
		30		100			
				(yekün)			
				1760			
	emlak kıymeti		hayvanat kıymeti		temettuati yekun		
	680		730		4000		

temettuuna göre virgüsü ba-tebeyyün kezalik zirine yazıla
Kezalik mahallat ve kurada zükurdan hali tul hatunların el-
makı dahi ber vech-i bala tahrir olunarak keyfiyetleri ica-
bına göre balalarına işaret olunması.

Reyanın emlakı dahi ber vech-i muharrer tahrir olunarak
başka defter olunması

Karye-i mezkure falan mukataa veyahud falan zaviye ve-
yahud falan cami-i şerif veyahud falan eşkinci tımarı ol-
duğu

Karye-i falan

karye-yi mezkur hali alen nüfus olub karye ahalisi ziraat eyledikleri	karye-yi mezkurun muvahharan falan kazaya ba-irade-yi aliyye nakl olmuş olduğu	karye-yi mezkure dört menzil ve beş neferden ibaret olub anlar dahi civarında bulunan falan karyeye nakl ve karye-yi mezkure ile beraber tahrir olunarak iş bu karye hali idüğü
karye-i falan	karye-i falan	karye-i falan

Yerlü reayanın tahrir usulü

başka defter olması

Kaza-yı mezburun nefsi-i kasabasında kainmahallat ve kura ve çiftlikatında yerlü olarak asl-ı vücud olan reaya ile evladlarının sinn ve eşkal ve temettularına göre ve istikkak-ı hakikleri üzere sunufu beyan olunarak tahrir defteridir.

Nefs-i kasaba-yı mezbur

Mahalle-yi falan	hane 20
------------------	------------

hane	numara			
1	1	âlä	2	evsat
Uzun boylu kara bıyıklı	çukacı Dimitri veled-i	Andoni	kara bıyıklı	oğlu kısa boylu
sinn	60		kömürcü Ardoni	sinn
				40
4		evsat	5	
karındaşı kara bıyıklı	Dino veled-i Andoni	sinn	oğlu Hristo	sinn
39			12	
hane	numara		6	
2	7	âlä	diğeri Andoni	sinn
Orta boylu kara bıyıklı	çukacı Dimo veled-i Andon	sinn	3	
30				
			8	edna
			oğlu Andoni	babb-ı emred
			sinn	16

Bu dahi tekmlil oldukda cesametine göre bir iki beyaz kağıd fasıla bırağılarak aher mahalley bedan olunarak karye-i mezkurun balasına hanelerin yekunu tahrir olması

Mahalle-yi mezkureye tatbiken tahrir olunması
Karye-i falan

başka defter olması

Yerlü olarak reayadan olub ticaret ve saire ile mahall-i aherde bulunan reayanın tahrir usulü

Kaza-yı mezkurun nefis kasabasında kain mahalle ve kurası reayasından olub mahall-i aherde bulunan reayanın mikdar ve keyfiyeti ve evladları ve buldukları mahaller tasrihiyle tahrir defteridir.

Nefs-i kasaba-yı mezbur
Mahalle-yi falan

Bundan bi sene veyahud iki sene mukaddem falan kazanın falan karyesine gidüb iskan etmiş ve cizyesini bundan böyle ol tarafta vireceği fi gurre-yi M. sene 56 bu dahi bu dahi Numara

1	âlâ	2	edna	3	evsat
Kısa boylu az bıyıklı abacı		oğlu şabb-ı emred		uzun boylu az bıyıklı Yovan	
Yorgi veled-i Kosta		Petro		veled-i Petro	
sinn		sinn		sinn	
30		13		20	

Ticaret için falan kazaya gitmiştir M. sene 56

4	âlâ	5	evsat	6	âlâ	7	evsat
uzun boylu kara bıyıklı kürekçi Yorgi veled-i kürekçi Yorgi veled-i Andon		oğlu Yorgi		uzun boylu kara bıyıklı çukacı Andon veled-i Yoven		oğlu kısa boylu Petro	
sinn		sinn		sinn		sinn	
40		22		30		16	

Eğerçi kaza-yı mezkur kurasından dahi aher kazaya
gitmiş olanlar var ise mahalle-yi mezbureye tatbiken
tahrir olması

başka defter olması

Kaza-yı mezkurda olan yabancı islam reayanın tahrir usulü

Nefs-i kasaba-yı mezbur

Mahalle-yi falan

falan kazanın falan karyesinden olub
üç sene müddetle ba-ticaret gelmiştir
gurre-yi S. sene 1254

1

Uzun boylu kara bıyıklı mutyab?

Ahmed veled-i Mehmed

sinn

30

falan kazanın falan karyesinden
olub sene müddetle kazalık ba-
ticaret gelmiştir fi sene 56

2

orta boylu kara bıyıklı şekerçi

Ahmed veled-i Abdullah

sinn

20

bu dahi bir buçuk sene
müddetle ba-ticaret
gelmiştir fi sene 1256

3

uzun boylu kara sakallı
duhancı Hüseyin veled-i

Mehmed

sinn

25

bu dahi bir sene
müddetle ba-ticaret
gelmiştir fi sene 1256

4

uzun boylu köse sakallı
nalband Ahmed veled-i

Salih

sinn

35

bu dahi

oğlu şabb-ı
emred

Hüseyin

sinn

13

Kaza-yı mezkurun kurasından ve hanelerinde dahi
yabancı var ise ber-vech-i bala tahrir olması

başka defter olması

Kaza-yı mezkurun nefis kasabasında kain mahallat ve kura ve
çiftlikatda bulunan yabancı reaya ile evladlarının sinn ve eşkal ve
fi'l-asl kazaları tasrihiyle tahrir defteridir

Nefs-i kasaba-yı mezbur

Mahalle-yi falan

falan kazanın falan karyesinden olub

ba-ticaret gelmiştir sene 256

1 âlâ
Uzun boylu kara bıyıklı Andon
veled-i Petro

sinn

30

bu dahi

2 evsat
karındaşı kısa boylu az
bıyıklı çoban Petro

veled-i Yani

sinn

22

bu dahi

3 evsat

oğlu sığırtmaç Yovan
veled-i Petro

sinn

15

bu dahi

4 âlâ

uzun boylu kır bıyıklı
Yovan veled-i Andon

sinn

40

bu dahi

5 evsat

oğlu Yovan
veled-i Mersom

sinn

20

Bade't-tahrir ticaretle gelan yabancı reayadan kayd
olmak için mahalle-yi mezkurenin ve kura ve çiftlikat
ve hanelerin cesametlerine göre bir ve ikişer varak
beyaz kağıd fasıla bırağılarak diğer mahalle ve kura ve
çiftlikat ve hanelerin yabancılarına bedan olması

Kaza-yı mezkurun kurasında ve çiftlikat ve hanelerinde
yabancı var ise ber vech-i muharrer mahalle-yi mez-
kureye tatbiken tahrir olması

İslam ve reaya kıptiyanın esamilerini mübeyyin tahrir def-
teridir

Kaza-yı mezkurun bi'l-cümle yerlü ehl-i islamı sinn ve eşkali
tasrihiyle marifet-i şer ve muhassıl ve dfeter nazırı ve mukayyidleri
marifetleriyle balada muharrer olduğu üzere sebt-i defter olunarak
ol kazanın mahalle ve kurasının ne mikdar hanesi var ise defter-i
nüfusa kayd olunmak ve ber vech-i muharrer karye ve çiftlikanın
nam-ı diğerleri ve el-yevm elsine-i nasda ne vechle söylenmekdedir
yani mezra ve tımar mıdır yohsa mukataa mıdır vakıf mıdır ve kar-
yelerinin isimleri balalarına şerh virilerek kurayı mezkure ehl-i
islam ve reayadan kangısının karyesi olur ise olsun gerek isimleri

ve gerek kuranın mikdarı beyan ve bazı karyeler fi'l-asl ol kazaya tabi olub badehu aher kazaya nakl veyahud mefkud olub mefkud olduğu takdirce arazisini kimler zabt ve taşır itmektedir ve menkul olduğu halde nüfusu ne mahalle nakl itmiştir gereği gibi taharri ve zahire ihrac ve bazı karyeler köprücü ve derbendci misüllü nam ile mukaddema muaf kayd olunub mahaza şimdilerde hiç hıdmetleri kalmamış olanlar var ise anlar dahi esami-yi kura balalarına işaret kılınmak ve ber-vech-i muharrer islamın numara tabir olunur rakam ve sinnleri isimleri bala ve zirlerine vaz olunarak sıhhati üzere ber-vech-i dikkat zahire ihrac ile mevcut olan ehl-i islam ve ekrad ve aşair ve hayme-nişin taifesinin bir neferi girüye kalmayarak sab-i defter ile nüfusedan hali kura dahi var ise nihayet-i deftere yazılarak asıl yerlü olarak bulunan islam için başka ve yabancı için başka ve ekrad ve aşair için başka ve kıpti için başka olarak defterleri tanzim birle taraf-ı şerden imza olunarak bir aynı ol tarafta defter nazırı tarafına da teslim ve bervech-i muharrer mahza defterleri darsaadete gönderilmek ve yerlü olarak asıl mevcut reaya ve evlatlarının sinn ve eşkal ve sakin oldukları mahallat ve kura ve çiftlikatı ve cizyeye istihkak-ı hakikleri beyan ve rakamları vaz ile ale'l-infirad başka ve yabancı olarak bulunan reaya kangı kaza ve kura reayasındandır mikdar ve keyfiyeti ve ticaret vesaire ile aher kazada bulunan yerlü reaya zahire ihrac ile sebt-i defter olunarak yerlü olub asıl mevcut olan reaya ile emred ve murahık hükmüne dahil olan evlatlarının hiç birisi haric ve mektum kalmamak üzere her birinin sinn ve eşkalleri isimleri bala ve zirlerine işaret kılınmak ve reaya-yı mevcudenin sinlerine bi-gayret ihtimam ve dikkat ve yerlü reayadan olub ticaret vesaire ile kaza-yı aherde bulunanları ve yabancı bulunan reaya kangı mahallden ve ne için gelmiştir keyfileri nedir yeddlerinde olan tezkerelerine bakılıb esamisi balalarına işaret olunarak başka başka kezalik defterleri taraf-ı şerden imza itdirilireke bir aynı defter nazırına teslim kılınarak ber-vech-i muharrer mahza defteri gönderilmesi ve tahrir madd-yi hayriyesi nizamından olan yoklama usulü bundan böyle cari olub altı ayda bir kere yoklama defterlerinin nizamı üzere takdim olunması.

2. 2 Numaralı Nizamname*

Kaza-yı mezburun mahallatı dahi tobdan yazılmayub mahalle mahalle olarak zirde gösterilen suretde tahriri bir de emlak defteri başka nüfus defteri başka olması

Tanzimat-ı Hayriye usulünce emlak tahriri usulü
Kaza-yı Kesriye der liva-yı Paşa

Kaza-yı mezbure vakıfmıdır yohsa zeamet ve tımar hissesi dahi varmıdır olduğu halde bunların her birine ne mikdar öşür verilmektedir başka başka gösterilmesi ve sekenesinin dahi şöhet ve sınıfları yazılması

Mahalle-yi falan

geçen bir senede saliye tevziatı mucibince virdiği

hane	numara	200
1	1	

Karye-i mezbure imamı uzun boylu kumral sakallı Molla Ömer oğlu İbrahim Efendi nin emlakı

Tarla dönüm	Eşcar bahçesi	Kestane eşcarı	Öküz re's
30 beherden	adet	adet beherden	3 beherden
9	1	12 5	50
kıymet			kıymet
270 hali dönüm	kıymet	kıymet	150
10	200	60	
mezru dönüm			
20			
Keyl			
hınta 5		Keçi re's	Katır re's
şiar 5		20 beherden	1
çavdar 2		16	
burçak 3		kıymet	kıymet
-----		320	600
15			
		yekun	
		1600	
	emlak kıymeti	hububat kıymeti	
	530	1070	

* B.O.A. Cevdet Dahiliye. no. 1477. Bkz: Ek III.

Bunlardan tahmini bir senede temettu

300

Temettu-u mezkuresine ve hal ve tahammülüne göre mahallesinde
cümle marifetiyle tahsis kılınan virgü-yü senevisi

150

Nüfus dahi usul-ü sabık üzere tekmillen tahrir olunarak
tebyiz olunmuş ise ol vechle irsali olmadığı halde zirde
gösterildiği üzere tahriri

Nüfus tahriri

Numa-yı evvelden bed ile nihayet numaraya varınca
herbir numara beyninde tevellüdü yazılmak üzere fasıla
yani açık mahall bırağılması

Mahalle-yi falan

hane numara

1	1	imam-ı karye		
Uzun boylu kara sakallı			oğlu ter bıyıklı	diğeri şabb-ı emred
Mehmed Emin bin Ahmed			Ahmed	Hüseyin
sinn			sinn	sinn
45			20	15

hane numara

	2	2	muhtar-ı evvel
çiftçi			Uzun boylu kara sakallı
damadı orta boylu kara			Ahmed bin Abdullah
bıyıklı Ali bin Hüseyin			sinn
sinn			sinn
30			45

nalbant

		bazban
oğlu şabb-ı emred	karındaşı uzun boylu	oğlu
Mehmed	kara bıyıklı Hasan	Mehmed
sinn	bin Hüseyin	sinn
15	sinn	6
	30	

Tanzimat-ı hayriye usul-ü mehasin-i şümulu icrasında memur
buyurulan muhassıllara ber-tafsil ceride muhasebesinden ta-
limatnameler virilmiş ise de muahharen talimat-ı mezkurede tahrir-
i emlak maddesinde gösterilen temettu hususu hakkıyla bilinerek

virgü-yü senevisi taksiminde yanlış keyfiyyet vukuu bulmakda olduğu anlaşılaraq ol babda umumen tastir buyrulan emirname-yi samiye mebni bazı muhassıllar tarafından bi't-taleb bu vechle talimatname verilmiş olduğu.

3. 3 Numaralı Nizamname*

Tadil ve tesviye-i virgü-yü memalik niyet-i hayriyesiyle temettuat-ı ahalinin tahriri hususuna müteallik buyrulan irade-i seniyye ve ol babda irsal olunan numunelere tevfikân tahririne teşebbüs olunmuş ise de zıkr olunan mümünelerde musarrah olmayan nesnelere suret-i tahririr bazı mahallerden sual olunmuş ve mevadd-ı mesulenin suret-i tahririne dair virilan ecvibe mealleri malum olarak ana göre icra-yı icabına bakılmak üzere zire bend bend tahrir ve beyan kılınmıştır

sual

ashab-ı arazi ve çiftlikatdan bi'z-zat erbab-ı ziraatden olmayub şirket ve hıdmetci ile ziraat idenlerin mezru ve gayr-ı mezru tarlaları sebt-i defter olacak ise de şeriklerinin hissesi ve hıdmetkarlarının ücretleri ne suretle tahrir olunacağı ve bu husus daima bir kararda durmayub inkılab üzere olacağından ne vech-ile icra olunmak lazım geleceği

cevab

şirket suretiyle olanların öşrü bi'l-ihrac mansur hasılatları bi'l-münasafa ashab-ı arazi ve şürekaya ve hıdmetkarların ücreti dahi hıdmetkarlara temettu kayd ve terkim olunması ve şüreka ile hıdmetkarlardan aher sancak ve kaza ahalisinden olan olur ise ber-vech-i muharrer yazılacak temettuat şirket ve hıdmet itdüğü mahallin olduğu ve kendüleri ne makule kaza ve köylü olub şöhreti ne idüğü isimleri balalarına işaret kılınması ve bundan böyle virilecek karar vechle beher sene yoklamalarının icrasında vukuatı bilineceğinden şüreka hissesi ve hıdmetkar ücreti kimlere nakl ider ise anılara temettu kayd olunmak icab ideceği

* B.O.A., A. DVN. no. 13/44. Bkz: Ek IV.

sual

bağ ve bağçenin hasılat-ı seneviyyesinden masarîf-ı vakıa-yı zaruriye ihrac olunduktan sonra bakisi mi yohsa hasılat-ı vakıaları tamamen mi temettu kayd olunmak icab ideceği

cevab

ashab-ı bağ ve bağçe gerek kendü timar itsün ve gerek ahere timar itdîrsün iş bu layihanın bend-i ahirinde tafsil ve beyan olunan surete tatbiken bunların dahi masarîfi tenzil olunmayarak hasılat her ne ise takımıyla temettu kayd olunmak ve ahere icar olunduğu halde bedel-i icarı ashabına ve hasılatı müteaherine temettu yazılmak lazım geleceği

sual

hüdayı nabit palamud vesaire cem ve fûruhtu ve mahmude ve çam sakızı ve neft yağı ve zift ve ketre imali ve kök boya ve kil hasır misüllü zuhurat menafîinin kaynı ne vechle icra olunmak iktiza ideceği

cevab

bu makule zuhurat menafîi beher sene itiyad idenlere temettuât-ı kadime ve beher sene itiyad itmeyenlere zuhurat temettu denilerek kayd olunmak ve beher sene yoklamasında vukuatı gösterilmek lazım geleceği

sual

bir hanede bir kimesnenin evlad ve akraba ve taallukatından ve gerek ol kimesnenin ve gerek evlad ve taallukatının izdivacından arazi ve hayvanat ashabından olarak virgü virmayanların emlak ve arazi ve hayvanat ve akar ve temettuâtı tahrir olunmak icab idüb itmeyeceği ve ittiği suretde ne vechle kayd olunmak iktiza ideceği

cevab

taife-yi nisanın zevci olsun olmasın eğerçi defter-i nüfusa dahil olmayub lakin temettu olunur emlak ve hayvanat ve akar-ı sairesi var ise defter-i temettuata kaydı icab ideceği misüllü o makule virgü virmeyüb bir hane bulunan rical ve nisvan kimin hanesinde ise ve zevci olan nisvanın zevci kim ise hane ve numarası ve ismi tasrih olunarak usulü vechle başkaca terkîm olunmak lazım geleceği

sual

bir karye ahalisinin ziraatden mada kömür yakmak ve kaldırımcılık ve döğencilik vesair bu misillü ticaretten temettuatı olsa iş bu temettuat ayrıca zeyl olunmak mı yohsa hesab olunub ziraatden olan topyekune temettuat idhali mi iktiza ideceği

cevab

ziratden hasıl olan temettuat yekûnüne ticaretten temettuat denilerek ilave olunması

sual

bir şibh-i meşrut ve merbut bazı hane ve dükkan ve değirman ve hane vesairenin ve bunlardan vaki olan temettuatın tahriri icab idüb itmeyeceği

cevab

bu makule meşrut ve merbut olan emlak ve akar-ı saire ile temettuatı bi't-terkim meşrut lehi olan maktuat ve masarîf-ı mutade ve zuhurat her ne ise şart-ı vakıf üzere hesab olunarak temettuat-ı mezkureden ihrac birle kusuru ber mucib-i şart-ı vakıf kimlere aid ise anlara temettu kayd olunması

sual

bazı vasi idaresinde bulunan eytamın nükud ve akarı tahrir olunmak iktiza idüb itmeyeceği

cevab

eytam-ı mezburenin sinnleri ve kendülerinin ve pederlerinin ve vasilerinin isimleriyle mutasarrıf oldukları emlak ve akar-ı saireleri ve senevi temettuları tahrir olunması ve nükudu dahi yazılı fakat nükuddan hasıl olan nemadan temettu kaydıyla virgü ahzı nezd-i saltanat-ı seniyyede münasib görülmeyüb merhamet-i seniyye-yi şahane iktizası olanda marü'z-zikr nükuddan hasıl olan nemanın sebt-i defter olunmasından sarf-ı nazar kılınması

sual

bir kimesnenin arazi ve emlakından başka sermayesi bulunarak ticaret etdiği halde arazi ve emlakının yazılacağı derkar ise de sermayesinden vaki olan temettuatının ne vechle yazılması lazım geleceği

cevab

arazi ve emlakı bade't-tahrir sermayesi dahi kendüsünden ve sair bi garaz erbab-ı vukuf ve hem-civarından tahkik olunarak sermayesinden hasıl olan temettuatı mezruat ve emlak ve hayvanatının temettuatı zeyline tasrihen ilave olunması

sual

bir karyede kura-yı aher veyahud civarı bulunan kasaba ve şehir ahalisinden bir kimesnenin bağ ve bağçe ve değirman ve tarla ve sair akarı olub asl sakin olduğu mahallde yazıldığı suretde karye-yi merkumede dahi tahrir olursa mükerrer demek olacağından o makule emlak ve arazinin ne tarafa tahriri iktiza ideceği

cevab

bir karyenin havi olduğu kaffe-yi arazisinde vaki bağ ve bağçe ve değirman ve çayır ve akar-ı saire ol karyenin defterine yazılmak lazım geleceğinden o makule ecanibden olan ashab-ı alakanın dahi akar ve temettuatı usulü vechle ol karyenin defterine yazılıb sahibi ne mahallde sakin olduğu ve şöhreti ne idüğü ismi balasına işaret olunması

sual

bir kimesnenin bazı emlakı sakin olduğu mahallde ve bazı emlak ve hayvanatı aher sancakda olduğu suretde aher sancakda olan emlak ve hayvanatının tahriri ne vechle olacağı

cevab

bir şahsın emlak ve arazi ve hayvanat vesair akarı kangı sancak ve kazada ise ol sancak ve kaza defterine yazılmak lazım geleceğinden asıl sakin olduğu mahallde fakat orada olan emlak ve akar ve temettuatı usulü üzere yazılıb aher sancak ve kazada dahi emlak ve akarı olduğu malum olmak için sakin olduğu mahallde ismi balasına falan mahallde dahi emlak ve akarı vardır deyu yalnız şerh verilerek tafsilen yazılmaması ve aher sancak ve kazada olan emlak ve akar ve temettuatı kaidesi vechle mahallerinde bade't-tahrir ismi balasına nerede sakin olduğu ve şöhreti ne idüğü işaret kılınması

sual

icar olunan değirmanın bedel-i icarından tathir ve tamirine masraf olur ise masraf-ı mezbur ihrac olunduktan sonra bakisi mi yohsa bedel-i icar-ı mezkur tamamen mi temettu yazılmak iktiza ideceği

cevab

işbu layihanın bend-i ahirinde tafsil ve beyan olunan surete tev-fikan bu makulelerin dahi masarifi tenzil olunmayarak bedel-i icarı ne mikdar ise tamamen ve kamilen temettu tahrir olunmak icab ideceği

sual

kura ahlisinden bir ademin mezru tarlası dahilinde bir dönüm kök boyası olub o dahi beş seneden sonra kazılacağından hasılatı ne vechle kayd olunmak iktiza ideceği

cevab

dönümünün mikdarı ve ne vakit zer olunduğu ve ne zaman husule geleceği beyan olunarak ashabi üzerine kayd ve mahsulatının id-rakinde temettuunun tahriri lazım geleceği

sual

ağnam sahipleri hasılatını ber-vech-i iştirak olmak üzere ağnamı aherin yedine teslim ve badehu hasılatını bi'l-münasafa taksim ey-lemekde olduklarından bunların hisseleri başka başka temettu kayd olunmak iktiza ider ise de gelecek sene ağnam sahibi ol ki-mesneden ganemlerini alub başka bir ademe virmiş olduğu suretde merkum ortakçının üzerine kayd olunan temettu ne vechle olmak iktiza ideceği

cevab

zirk olunan ağnamı şerikinden alub ahire virdüğü suretde beher sene yoklaması icrasında şerik-i sabıkı üzerinden kaydı ba-terkin şerik-i sabıkı üzerinden kaydı ba-terkin şerik-i la-hakkına temettu kayd olunması

sual

sahibi firar idüb na-malum olan veyahud beş on seneden mütejaviz silk-i askeride mefkud bulunan tarlaların ne vechle kayd olunması ve karyesi ahalisinden bazı kimesne ziraat eylediği suretde hasılatı kimin üzerine kayd olunmak lazım geleceği

cevab

mezkur tarlalar asıl ashabı üzerine tahrir olunub ziraat iden ademin üzerine hasılatı temettu kayd olunması

sual

dölsüz kısrağ ve merkeb ve camus vesairenin temettuat-ı atıyyesi itibarıyla tahriri lazım gelüb gelmediği ve hin-i lüzumunda ne vechle tahrir olacağı

cevab

cins ve mikdarı yazılıb temettuatının husulü beher sene yoklama icrasında bilineceğinden ol vakit sıhhati vechle kayd olunması

sual

boz ve erkek ağnam ve saireden temettuat hasıl olmayacağı cihetle tahriri lazım gelüb gelmediği ve hin-i lüzumunda ne vechle tahrir olunacağı

cevab

cins ve mikdarı ve yapığı ve kıldan temettuatı olanların temettuları yazılması

sual

camus ve kara sığır ve deve ve merkeb ve kısrağın sığır dölllerinden temettuat-ı atıyyesi itibarıyla bir şey tahriri lazım gelüb gelmediği ve geldiği takdirde ne vechle kayd olacağı

cevab

bunlar cins cins deftere kayd olunarak nema ve temettularının husulü beher sene yoklama icrasında bilineceğinden ol vakit sıhhati üzere kayd olunmak lazım geleceği

sual

hamule nakl iden şütüran ve bargir ve katır ve manda ve öküz ve merkebden temettuat-ı itibarı ve hasılat-ı seneviyye namıyla bir şey tahrir olunması lazım gelüb gelmeyeceği ve lüzumu takdirinde ne vechle yazılmak ve masarifi ne suretle gösterilmek iktiza ideceği

cevab

iş bu layihanın bend-i ahirinde tafsil ve beyan olunan surete tatbikan bunlar için dahi masarif gösterilmek iktiza itmeyüb te-

mettuat-ı seneviyyesi ne mikdara balig olur ise tamamen eshabı üzerine temettu kayd olunmak icab ideceği

sual

bazı tüccar ve erbab-ı sanayiin kendüleri aher sancak ve kaza ahalisinden olub bir kazada tavattun iderek taayyüşü dahi ol kazada olduğu halde bunların kaza-yı mezburda tahrir-i temettuatları icab idüb itmeyeceği

cevab

bu misillüler tahrir-i nüfusda ahali-yi meskune gibi kayd ve defter olunmuş ise ticaret ve menafii ahali-yi saire misillü hane ve numarasıyla esamisi zeyline tahrir ve fakat misafir kayd olunmuş veyahud hiç kayd olunmamış ise ne vakitden berü sakin bulunduğu ve memleketi neresi idüğü ve ne makule ticaret ve sanaat ile meluf olarak temettuu ne mikdar olduğu bervech-i izah kayd ve tezkir olunması

sual

silk-i askeride olarak memuriyetde veyahud li-ecli'l-maslaha memleketinde bulunan ve istibdalen vilayetine gelüb redif kayd olunmuş olan zabitan ve neferatın emlak ve arazi ve hayvanat ve temettuatı tahrir olunarak askeri oldukları isimleri balalarına şerh verilmek icab idüb itmeyeceği

cevab

usulü üzre bi't-tahrir alay ve taburlarıyla silk-i askeride bulunduğu ve istibdalen redif kayd olunduğu numaraları balalarına işaret olunması ve sınıf-u askeriyyeden mütekaid bulunan şahsın mutasarrıf olduğu emlak ve arazi ve hayvanatdan tekaüdüğü icrasından mukaddem olanları başka ve tekaud olduktan sonra tasarrufunda bulunanları başka gösterilmesi

sual

bir mahalle ve karye ahalisinin sakin oldukları hane tetimmesinden olan bağ ve bağçeleri tahrir olunmak ve hasıl-ı üzüm ve meyve ve sebzeleri temettuatına idhal kılınmak icab idüb itmeyeceği

cevab

bu misüllü bağ ve bağçe arazi-yi miriye ve vakfiyeden olarak öşür veyahud mukataa-yı zemin virerek kusur hasılatını ahere fûruht ider veya icar eyler ise tahrir olunub icar ve hasılatı temettu kayd olunmak iktiza ideceği ve eğer öşr ve mukataa olarak bir şey vir-meyüb sakın olduğu hanesi dahilinde ise tahririnden ve temettuata idhalinden sarf-ı nazar olunmak icab ideceği

sual

ba-berat-ı aliyye eimme ve hüteba ve hüdema-yı sairenin emlak ve arazi ve temettuatu yazıldıkda isimleri balalarına ne hıdmetde bulunduklarının kayd olunmak lazım gelüb gelmeyeceği

cevab

ne hıdmetde müstahdem ise numarası balasına işaret kılınmak lazım geleceği

sual

bir kazada an asl haymenişin iken ba-irade-yi seniyye iskan it-dirilmiş olan yörükan ve aşair-i saire henüz ziraatle meşgul olmayub hayvanatıyla taiş itmekde iseler de temettuları tahrir olunub olunmayacağı

cevab

bu vechle iskan itdirilmiş olan ve haymenişin bulunan aşair ve sairenin tahrir-i emlak ve hayvanat ve temettuatu hakkında bundan böyle şerefsünuh idecek emir ve irade-yi seniyyenin zuhuruna değin tehir olunması ve aşair-i merkumeden öteden berü meskun bulunub ziraatle meşgul olarak ahali-yi saire misillü virgü vir(ir) aşiretlerine mal-ı miri viregelenlerin arazi ve hayvanat ve temettuatu usulü vechle tahrir ve izbar ve hisse-yi virgülleriyle mal-ı mirileri ayrıca kayd ve işar kılınması

sual

yerlü ahaliden esham ve mukataat ve maktuat ve ziraat ve timarat ashabı olduğuna binaen esham faizi ve maktuat ve saire-yi mezkurenin bedelat ve hasılatlarıyla muvazzaf bulunan memurin ve saire maaşlarının ashabına temettu kayd olunmak lazım gelüb gelmeyeceği

cevab

zıkr olunan faiz-i esham ve bedelat ve hasılat ve maaşlar o makule yerliden olan ashabına temettu kayd olunmak ve fakat mukaatın mal-ı miri ve kalemiyesi ve maktuatın mal-ı mirisi ve ashab-ı timaratdan mütekaidin ve sıbyanın hums hasılatları tenzil ile kusur bedelat ve hasılatları temettu yazılmak ve bir de taraf-ı saltanat-ı seniyyeden memuriyetle muvazzaf olub yerlü olmayan memuratın maaşları tahririnden sarf-ı nazar kılınmak iktiza ideceği

sual

bazı köylerde yazı bilür kimesne bulunmadığından ücret-i lazimesi köy ahali tarafından virilmek üzere katib taleb olunduğu suretde ne vechle muamele olunmak lazım geleceği

cevab

yazı yazmağa muktedir kimesne bulunmayub da bu vechle katib taleb olurduğı takdirde adem kayırmak sadedine düşülmeyüb mahalli meclisinde bi'l-imtihan erbabından tedarik ve ücreti kat olunarak o makule mahallere gönderilmek ve şu kadar ki ücret-i maktuasının usulüne konulmayarak verilmesinde bazı guna fesad karışarak yani bu bahane ile ziyade ücret veyahud masraf so-kuşdurulub taraf-ı ahaliiden alınması melhuz olduğundan ber-vech-i muharrer lüzumu olan köylere ne kadar katib gönderilür ise o makule köylerin ve katiblerin isimleri ve kat olunan ücretleri sebt-i defter olunub emval sandığından ber-vech-i taviz ita ve her birine kaç günde ne mikdar ücret virilür ise balası defterlü mazbata ile keyfiyeti bu tarafa inha olunmak ve ber vech-i muharrer virilecek ucuratın mahallerinden tahsili babında şeref sünuh idecek irade-yi aliyye mucibince bi't-tahsil sanduğa teslim ile keyfiyeti kezalik bu tarafa işar kılınmak icab ideceği

sual

ber vech-i muharrer tahrir olunacak temettuatdan tohum esmanı ve ücurat ve masarif-i saire-yi vakıanın tenzil olunub olunmaması

cevab

masrafsız ve emeksiz bir vechle ticaret ve temettu olunamayacağı bedihıyyatdan olub fakat tahkik-i musadefede kalkışıldığı suretde azim maslahatı mucib olacağından başka tahrir-i temettuatdan

murad-ı ali gayr-ı ez masarif fazlasının virgu mukabili alınması demek olmayub temettuat-ı vakıaya göre fakat munasibi mikdar virgu tahsisi ve madası yine kendülere kalarak istikmal-i muamele-yi hakkaniyetin ifası kazıyye-yi hyriyesine matuf ve meşmul olduğu teşebbüsat-ı haliye delaletiyle zahir ve bu suretle masarifat-ı vakıanın tahkik ve tenzili hasılı tahsil kabilinden olacağı bedihi ve bahir olduğuna binaen zıkr olunan tohum esmanı ve ücurat ve masarif-i saire-yi vakıanın tahkik ve tenzili icab itmeyeceği

bend-i ahir

sual

mezru tarla ve bağ ve bostanlardan tahrir-i temettuları esnada mahsulatı idrak itmeyenlerin hasılat-ı seneviyyeleri takriben mi yohsa sene-yi sabıka kıyasen mi sebt-i defter olunacak veyahud her bir mahsulün idrakında mı tahrir kılınacak ne vechle olmak lazım geleceği

cevab

numunede gösterildiği üzere altmış senesi hasılatları tarla ve sairenin kenarına başka ve altmışbir senesinde idrak iden mahsulün vukuu mikdad ve idrak itmeyenlerin tahmin olunacağı kadar bi'l-hesab zıkr olunan altmışbir senesi hasılatları dahi bu suretle marü'z-zıkr altmış senesi hasılatı altına başka yazılmak ve bir de gerek arazinin ve gerek hayvanat vesairenin mahsulatı mevki ve cinsine göre her tarafa tahmin ve takdir cihetiyle malum olarak tarifesi tanzim olunub muvazene ile sebt-i defter bulunduğu halde hasılat-ı vakıası sıhhate makrun olacağından ana göre tahrir kılınmak mesela bir dönüm tarlaya mevkiince ne kadar tohum ekilür ve dolu ve boş senelerin vasatı yani bi'l-farz dolu senesinde altmış ve boş senesinde yigirmi kile mahsul olur ise vasatı kırk kile mahsul itibariyle inde'r-rayıc senevi ne mikdar hasılatı olabilür ve hayvanatdan koyun ve keçiden yağ ve peynir ve yapağı ve kıl ve inek ve mandadan keزالik yağ ve peyniri mahsulatı ve bağ ve bostan ve bağçe ve kovan vesairenin mahsulleri dahi mukayese-yi lazıme ile hesap ve kitab olunub her birinin cinsen ve mevkiyen hasılat-ı seneviyyeleri ne kadar olur ber vech-i muharrer tarifesi yapılub bi'l-muvazene sebt-i defter olunmak tabiiyet-i maslahat iktizasından olacağı

sual

ashab-ı çiftlikandan yerlü olsun veyahud der aliyye ve mahall-i sa-
irede sakin bulunsun bi'l-cümle çiftlikatın ashabi ve vekilleri ta-
rafından bi'z-zat veyahud şirket ve isticar suretiyle bi'l-idare te-
mettuat-ı vakıalarına göre virgülleri istihsal olunmakda olduğuna
binaen kaffe-yi çiftlikatın hasılatı ashabına temettu kayd olunmak
lazım gelüb gelmeyeceği

cevab

zıkr olunan çiftlikat hasılatının ashabına temettu kayd olunması ve
içlerinden aher mahallerde sakin olanların sakin oldukları mahaller
nereleri ise isimleri balarına gösterilmesi ve bi'z-zat idare idenlerin
hasılatları tamamen ashabına ve şirket ile idare eyleyenlerin ha-
sılatlarından mukaveleleri vechle hisseleri bi't-tefrik ashabına ve
şürekasına ve icar olunanların bedel-i icarı sahiplerine ve müs-
tecirlerin menafii müstecirlerine temettu yazılması.

EK II-2 B

نقشه مریدان

قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

نقشه مریدان

قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

قضا: مذکورہ نفس و بیسن خانہ محبت و ذرا و جملگانہ بطراز بیاجی دعایا ایامہ اولو دینک سن و اشغال فی الرسل فضیاری نصیر کجی تجرہ دقتیرہ

نقشه مریدان

قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

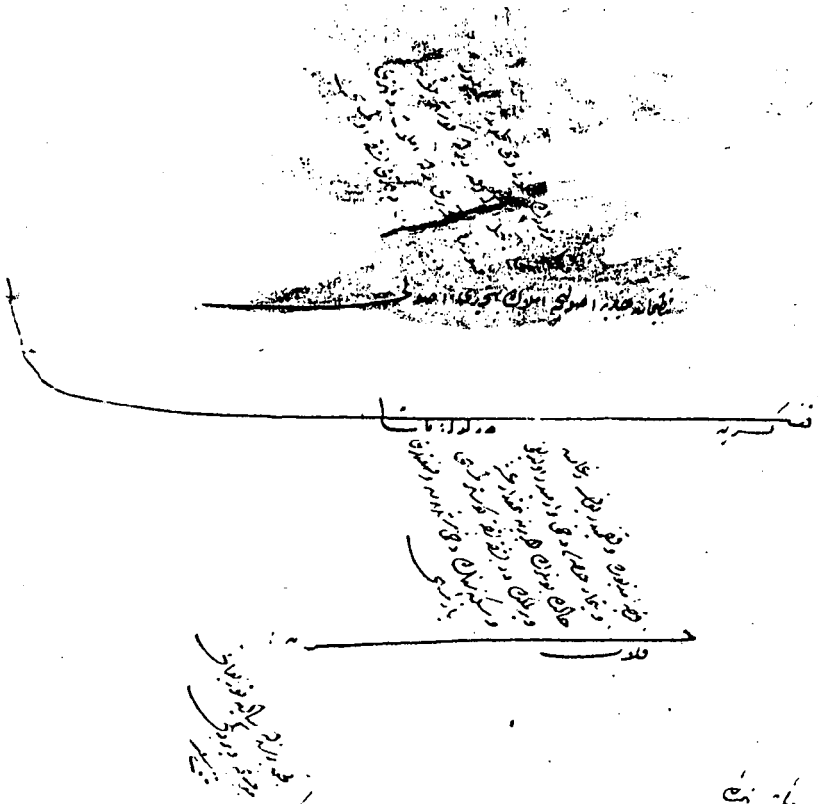
قلمرو

قضا: مذکورہ اولیٰ بیاجی اسلام در عیالانک تجرہ اموی

EK II-3

فضایند و تروک بالعموم لواهی اشوی سے وانکالی تصدیق میں تشریح و معنی و دفتر نظری و معنی صریحاً بالوجه محرر اولینی اوزرہ نسبت وند اولزده اولی افعالیک کہ
دفتر سناک مختار خانسی والای دفتر سوسه قیادند و در طبعه قیادند و معنی کاناک نام دیگر لری و الیم اسنہ ناسره و اولزه سونکینده اور سینی بر زر عریضه سید بطریق سناک سید
و نظیره دفتر اولیک اسمدی بالورینه شرح ویر برونک از اندکوه الهی اسلام و رعایا در تنسیک قریک اولزاس اولسوه ترک اسمدی و ترک قریک معاری پیام و وضع
قریه لری الوهین و لایح نام اولوب بعد ه طرفه اقل و ایشو و مقفود اولینی تصدیق و الیمی کیندر موط و نسبتاً بیکه و در مقفول اولینی حاده نفوسه نمود نقل
ابتنه ککی ای تحریری و ظاهره افراج و وضعه قریه لری کویک و در سینی مشاوت نام اول معنی صاف قیادند مع اولیب مع هلا شمشیر بارج هیچ خندلری قالشش اولنک و اولیب بندر می سامی
قیادورینه اشارت فطری و در سنی اسلامیک شمه نصیر اولنور تم و سندی اسمدی بالورینه شرح وضع اولزده معنی اوزرہ بر و وضع وقت ظاهره افراج اول موجود اولی
الهی اسلام و انکار و عشایر و صیبه نسبت طائفه سناک بر لری کیک و قائم رویت دفتر و این نفوسه خلق قادی و اولیب نهایه و فتنه باز بیدر اصل بر لری اولزه در دفتر نظری اولنک
اجمونه بندر می اجمونه بنفیه انکار و عشایر اجمونه بنفیه و فطری اجمونه بنفیه اولزه دفتر نظری تنظیم بر طرف شرعیه امضا اولزه در صیبه یعنی اولعلیله و دفتر نظری اولنک
سلبم و در سنی فطری و در سناک اولزده اولیک و در لوی اولزده اصل موجود و رعایا اولزده لری سناک و اشکال و ساکی اولزه قدر می محموله و ذوا و معنی کاف
و نظیره استقامه صفتی بیایه و قدری وضع اولیح اولیزه بنفیه و سانی اولزه در بطرح رعایا فتنه فضا در رعایا سناک و مقدا کیندی و تجاریه و ساز و عمل و تقی
بطرح بر لوی رعایا ظاهره افراج اولیب دفتر اولزده بر لوی اصل موجود اولزه در رعایا اولزه اولسوه موجود سناک بنیای اهتمام و وقت و بر لوی رعایا اولزه اولزده
قاله اولزده هر سناک سه و اشکال دی اسمدی بالورینه اشارت فطری و رعایای موجود سناک بنیای اهتمام و وقت و بر لوی رعایا اولزه اشارت اولزده
وساره اولزه فضای اوزرہ بطرفی و سانی بطرح رعایا فتنه و ذوا اجمونه کشفه کشفی بر لری اولزه سناک اولزه سناک اولزه سناک اولزه سناک اولزه سناک اولزه سناک
بنفیه سناک اولزه دفتر نظری طرف شرعیه امضا بنفیه اولزه یعنی دفتر نظری سلبم قدر و بر و صحره یعنی دفتر نظری کوندر سنی و تجریه سناک کیندر سناک اولزه سناک
یوقلم اصولی بنفیه سید جاری اولوب القایده بریکه و یوقلم دفتر سناک فتنه اوزرہ تقسیم اولسوه

EK III-1 A

فکر زبوره امای اوزون بوی لال حنکلی ملو اوغنی ابرهم اذیک آنلک

- تولوم
- اشعای نوسون
- کیتا ز اشعای
- اکتور ز نسی
- کجه ز نسی
- تجه ز نسی

EK III-1 B

۱۶۰۰
 اولاد قییم
 ۱۰۷۰
 مازا قییم

بوندون جمعی
 بیست و هفتی
 ۱۸۳۸

منو اندلوره سه و حال و حکمه کوره عذق کلا مرقتی حقیق قنای و برلوی سنوی

۱۵۰
 نفوس قوی
 قنای اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی

قلا
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی

۲۵
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی
 اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی سنوی

تعمیرات خدیجه اصول جاسه شعی ایوانده مشور بویرونه محصله بر تکیل جوب عامه ندم تعمیرات و طرح ایرت موخر تعمیرات
 مذکوره در حقیر اولاد مالک شده کلا برلویه تنوع خصای حقیله بیلدک و برلوی سنوی تقیمت یکاش کینه و نوع برلوی
 اولونجه ایچمک بایر و اولونجه ایچمک بایر و اولونجه ایچمک بایر و اولونجه ایچمک بایر و اولونجه ایچمک بایر
 و برلوی اولونجه ایچمک بایر و برلوی اولونجه ایچمک بایر و برلوی اولونجه ایچمک بایر و برلوی اولونجه ایچمک بایر

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

EK IV-1 A

Handwritten text in Turkish, likely a title or header, partially obscured by a horizontal line.

Handwritten text in Turkish, continuing the document's content.

Handwritten text in Turkish, including a signature and date.

Handwritten text in Turkish, possibly a closing or a specific instruction.

Handwritten text in Turkish, continuing the document's content.

Handwritten text in Turkish, including a signature and date.

Handwritten text in Turkish, possibly a closing or a specific instruction.

Handwritten text in Turkish, continuing the document's content.

Handwritten text in Turkish, including a signature and date.

Handwritten text in Turkish, possibly a closing or a specific instruction.

EK IV-1 B

NIZAMNAME ÖRNEKLERİ

TEMETTUAT SAYIMLARI VE BU SAYIMLARI DÜZENLEYEN

EK IV-2 B

NIZAMNAME ÖRNEKLERİ

TEMETTUAT SAYIMLARI VE BÜ SAYIMLARI DÜZENLEYEN

Handwritten text in Turkish script, likely a list or record of names and titles.

Handwritten text in Turkish script, likely a list or record of names and titles.

Handwritten text in Turkish script, likely a list or record of names and titles.

Handwritten text in Turkish script, likely a list or record of names and titles.

Handwritten text in Turkish script, likely a list or record of names and titles.

Handwritten text in Turkish script, likely a list or record of names and titles.

Handwritten text in Turkish script, likely a list or record of names and titles.

EK IV-3 B

NIZAMNAME ÖRNEKLERİ

TEMETTUAT SAYIMLARI VE BU SAYIMLARI DÜZENLEYEN

EK IV-4 B

تذکره موصوفه نقدی تخم اکتید و طول و دوسه نه ارنک وسطی یعنی بلوفه طولاً نه نه انتره و دوسه
نه نه یکد یکن یکد یکن اولاد بر وسطی و نه یکد مهون اعتباره عند الزامی ستر نقدی طسوة
اولادیدر و دوسه تاریخ خصنه تویوم و یکسین یغ و سیز و بیغی و بکن و اینک و مانده کدله یغ و سیز
مهونای و غیر بدستیه و بقی و کوله و سمانه مهون رفی مقایر توزر بکسبه و کتبه ایکن
هجره یکتب و موفا طسوة سینه ارنقدر اهد برجه کوره نقدی باسیبیه بالادیه بکن دکن
الهنه طبیعت انصافه انصافیه

سوال

اصیبه بفسطانه برلوا دسوز دینور درعید و صی سمانه کله بوسینه بچید بفسطانه
اصیبه و یکسیر طقنه نه بالذات و یلور کک و استی و ستره بجهیه بالادیه تمفت و انوارنه کوله
دریلور استی او لغف اولدینه نایا فانه بفسطانه طسوة اصیبه تمفت قده انهنه نوزر کله
کلیه صلیک

مطلب

در اوغنه بفسطانه طسوة اصیبه تمفت قیابلی و ایچینه نه او کله کله انضوری
کله اولدی کله نوزر ارن اسمر بالادیه کونتر و بکدان اداره ایندن طسوة کک
اصیبه و ترکن اید اداره ایندن طسوة نه مقادیر ارن بره طسوة بفقنم اصیبه نوزر کله
و ایجا انضوری بک ایچر صاحبینه و مستبدان نظریست بکر این تمفت باکیس